

DEO JUVANTE.

Collegij Ethici

DISPUTATIO DECIMA

De

HOMILITICIS VIRTUTIBUS

In celebri Academia CHRISTINÆ Fennorum

P R E S I D E

M. MICHAEL O. VVEXIONIO

Juris Polit: & Hist: Profess: Ordinario Celeberrimo,

Meccenate, promotore ac præceptore æternum
honorando,

R E S P O N D E N T E

GUTMUNDO JACOBI LITHOVIO

Sudermannia-Sveco, S. R. M^{ts} Stip.

Publicæ eventilationi commissa in auditorio Majori, ad
diem 6. Kalend: Julij, Epochæ currentis

M. DC. XL. IIX.

•(S)(O)(S)

A B O Æ.

*Reverendis admodum, Consultissimo, Clarissimo,
Venerabilibus, Humanissimis, Prudentiâ conspicuis rerumq;
longo usû prestantissimis viris:*

Dn. ZACHARIAE KLINGIO, SS.

Theol: Doctori Eximio, Ecclesiæ Dei Occidentalis a-
pud Nycopenles, ut & Parochiæ S. Nicolai annexæ, Pastori & Prä-
posito Dignissimo, studiorumq; promotori indubitatissimo.

M. ANDREÆ JULINO, Nycopensium

ex Orientali parte nec non adjacentis Parœciæ omnium
Sanctorum, cum Ecclesia Christi in Swartuna Pastori itidemq;
Præposito vigilantissimo & Mæcenati maximo.

**Dn. CLAUDIO ERICI Torschenn/ Came-
ræ olim Regiæ Holmensis Fiscali accuratissimo, Everte-
tæ, Promotori ac per biennium Nutritio Liberalissimo.**

Dn. Lau. Raimundi, Pastori in
Turinge fidelissimo, Avuncu-
lo suo reverenter colendo.

Dn. Petro, Pastori in Runtuna
meritissimo, fautori & be-
nefactori optimè merito.

Dn. Nicolao Gowast/Illust: &
Generosæ Virginis Ebbæ
Öxenstierna de Täkhañar/etc.
Prætori dexterissimo.

Dn. Jonæ Boñonis Ostrello, Ec-
clesiæ Dei in Björnlunda Sa-
cellano pervigili, fraternâ
charitate & antiquâ fide
fratri multùm amando.

M. Lucæ O. Gadd Nycopensi,
Academiæ Gustavianæ quæ
Dorpati Livonorum est Pro-
fessori designato clarissimo,
Fautor i certissimo.

Dn. Olao Boñonis, verbi divi-
ni comministro in Råby ad-
modum Sedulo, amico æta-
tèm venerando.

Dn. Magno Nerichio, Scholæ
Nycopensi Collegæ fideli,
amico honorando.

Dn. Erico Joannis, civi & Ne-
gotiatori Nycopianæ urbis
industrio, consangvineo suo
dilecto.

*Illis ut Patronis, Mæcenatibus & Promotoribus magnis; His ut Fa-
vitoribus, Benefactoribus & amicis honorandis, Reverenter &
officiose offert.*

Respondens.

COLLEGII ETHICI
DISPUTATIO X.

De

HOMILITICIS VIR-
TUTIBUS

Respondente GUTMUNDO JACOBI LITHOVIO Sudarm.

THEISIS I.

AD Octavum decalogi Præceptum referuntur etiam virtutes homiliticæ, *VERACITAS* quidem directe, reliquæ, *humanitas seu comitas & Urbanitas, consequentè*. Dicuntur autem homiliticæ, e conversatione; quod harum in eâde præcipue usus eluceat. Non tam quod aliarum virtutum nullus sit in humana cōversatione usus; Nam & iustitia & Liberalitas & Mansuetudo &c erga alios homines et am in conversatione exercentur; Sed quod homiliticarum virtutum in congregilibus usus sit manifestior, frequentior & magis quotidianus.

2. Et siquidem in conversatione, que aut seria est, aut jocosa, vel verbis tantum utinam in quibus veritas pœctanda, vel actiones simul & gestus adhibemus, quibus vel gratificamur, levares & jucundi sumus, vel n ocelli & odiosi reddimur: Tres hinc homilitica virtutes enalcuntur; Prima est *Veracitas qua veritatem ubique in conversatione spectat*; *COMITAS seu HUMANITAS, qua conversationem ju-*

A

cun-

cundam, sed seriam respicit. Urbanitas autem conversationem jucundam salibus & jocis efficit.

3. Prima se hoc loco offert questio de conversatione,
Anne eacum quibusvis hominibus honeste institui & coli possit?
Pro affirmativa militant. 1. Ex sacris cum Praeceptis,
Rom. 12. v. 18. Quantum in vobis est, cum omnibus hominibus in pace
viventes. Hebr. 12. v. 14. Pacem sectamini cum omnibus. 1. Cor. 7. v.
12 & 13. Fidelis infidelem ne dimittat. Conf. Matth. c. 5. v. 44. Diligite iudeos
et inimicos &c. 2. Tum exemplis, Abrahami, Isaci, Iacobi & Iosephi
Patriarcharum, quos etiam cum infidelibus & impijs
conversatos esse, historia Mosis Gen. 12. 14. 20. 26. 29.
34. 40 &c attestatur; uti & Moses, David, Christus ipse &
Apostoli, infideli conversationem plane non reipue-
runt. 3. Ex monitis Seneca, cunctis esto benignus. Omnibus
esto equus. Imprudentiam nullius despicias, &c. Huc etiam
eritum: Abs quovis, cum usus postulat, beneficium
accipere gaudeas. Cum similib.

4. Negativa haud infirmioribus syaderi videtur ra-
tionibus; 1. Ex V. T. Exod. 23. v. 32. Non inibis cum
eis (habitatoribus terra Canaan) foedus. & Exod c. 34. v. 12.
Cave ne unquam cum habitatoribus terræ illius jungas amicis ias. Deus.
7. v. 1. Non inibis cum eis foedus, nec misereberis earum &c. Syrach. c. 13.
v. 1. Qui tetigerit picem in quinabitur ab eis. conf. c. 16. &c. 2. Ex N.T.
Rom. 16. v. 17. Declinetis ab iis qui offendicula gignunt. 2.
Cor. 6. v. 14. Ne ducatis jugum cum infidelibus &c usq; ad
finem capitis. Tit. 3. v. 10. Haereticum post unam vel
alteram admonitionem fuge. 2. Ioh. cap. unic. v.
10. Si quis venit ad vos & hanc doctrinam non adfert,
ne recipiatis eum in domum, nec eve ei dixeritis. 3.
Exemplo R. Judæ Aþæ ob amicitiam cum Benhadado Syriae
Rege; 3. Reg. 15. v. 18. & 2. Paralip. 16. v. 7, 8. & 9. re-
prehensi. Iosaphat ob communionem cum Achab ebel-
lo maximo vice cum periculo fugit; 3. Reg. c. ult. unde
&

& postea servos suos cum Israëlitis vaderem soluit. v. 50.
eod. c. 22. Add. 4. Authorit. B. Hieron: Qui veram amicitiam Christi glutine & timore Dei conciliandam affirmat. Quin etiam idem Senec: Paucis ait, familiaris es: Latior es quo-
ries displices malis. Placeas non multis, sed quibus placeas
cogita. &c.

5. Poterit autem hæc controversia, aliæ sat diffusa,
brevitè expediri adhibit: Dist: in fascic: Qwest: Eth:
Sect. 2. Memb. 7. q. 5. positâ quæ tamen hic paulò plenius explicanda. Est enim *conversatio* 1. *Alia Politica* in-
ter homines in civili conversatione viventes; eaq; vel
liberior inter eos qui vera ejusdē reip. membra non sunt.
Ut exteri, peregrini, vicini, quem sancti etiam cum impiis coluerunt, &
nos quoq; cum Turcis aliisvè exercere possumus; Vel *strictior*, scili-
cket inter ejusdem regni aut civitatis membra, quæ ma-
jorem requirit cautionem. Nimirum ut subditi Regem & ma-
gistratum pium eligant; Rex subditos pios facere studeat. 2. *Alia Ecclæstica* quæ iterum vel *externa* in frequentando tem-
plo, audiendis concionibus, &c. quæ simpliciter non est
prohibita, dummodò periculum seductionis absit; Vel
Interna, qua in professione ejusdem religionis, commu-
ni *Sacramentorum* usu consistit: quam cum infideli-
bus omnime dè prohibitam statuimus. Quod per eam iu-
gum cum infidelibus vere trahatur. 3. *Alia OEconomica* sive *Dome-
stica*, conjugum; parentum & liberorum; Dominorum & servorum; nec non hospitum: Quæ non nisi
piorum, quantum fieri potest, eligenda atq; colenda.
Vel impietas eorundem omnino in probanda.

6. Est & 4. *Ethica conversatio*, amicorum propter si-
militudinem morum & virtutis studium conjuncto-
rum; Quæ non nisi piorum & proborum esse debet,

uti nec verè potest. Quibus etiam additur 5. *Scholastica* conversatio, in scholis & Academijs, circa quam itidem cautè agendum. Neq; enim in Heterodoxorum Universitatibus diu hærere tutum.: Quippè quòd aut insidia & oppressio, aut seductio metuenda.

7. Ad Superiora igitur argumenta, in th. 3 & 4. posita, sic breviter respondendo controversia decidi potest. *Præceptis* uti & *Exemplis S. Scripturæ*, non magis quam *Patrum* & aliorum cordatorum *Politica* conversatio liberior, prohibetur; Sed potius stabilitur: Nec *abstinentia* omnimodè vetita, cum etiam *Regi Babel* impio ius suu Dei obedientes esse *Judæos*, *Ieremias* ipse moneat. c. 27. & *Apostolus*, non tantum bonis *Dominis* obedendum verùm & duris dicat. 1. Pet. 2. v. 18. Sic etiam *Ecclesiastica* conversatio externa planè prohibita non est, cum etiam *Ioseph*, *B. Maria*, *Simeon*, *Hanna*, *Zacharias*, *Elizabetha* & *Christus* ipse *Pharisæorum* sacris sæpiùs interfuerint: Interna verò abominanda & textibus sacris amicitiam & foedus impiorum prohibentibus, indigitata. *OEconomica conjugalis* inter dissidentes in fundamētis religionis minus tuta.; inter convenientes tolerabilior: contractum autem matrimonium fidei diversitas non solvit; quod juridicè & Theologicè decidendum. Parentes verò & liberos, quos *jura sanguinis immutabilia* junxere, ab omni communione arcere nimis durum videtur. *Servi* incredulīs & impijs etiam piissimi usi leguntur; præoptandi tamen pijs, ubi deletus locum habet. *Ethica* conversatio, dummodò vera erit amicitia & foedus honestum, nisi inter bonos & in fundamentalibus religionis articulis consentientes esse vix potest. *Scholastica* cum heterodoxis uti dictum est peri-

periculosisima. Plura videsis prolixè apud Dithmars: Syst: Eth, lib.
3. Exercit: 6. de Virt. homil. Disq: I.

8. *Num solitaria vita sive Monastica in repub. toleranda, approbanda & eligenda sit?* Quæstio partim Politica, partim Theologica est. Ex ipsâ tamen naturâ & institutio-
ne divinâ facile probatur hominem non ad solitudi-
nem, sed cohabitationem natum esse: vid. Disp. pol. 1. &
2. & Synops: æconom: Neq; exemplum Ioh: Bapt: qui
quam in contrarium facit: Cum eo enim multos con-
versatos esse, ejus conciones audijisse, ab eodem bapti-
zatos fuisse, eu[m]q; aulicū concionatorem egisse Hist:
Evangelica attestatur.

9. Sed cum conversationis præcipuum vinculum
sit sermo, de virtute circa eundem occupatā; VERACITATE
nimurū, primitū agemus, Quâ ea servatur mediocritas
ut nec plus dicamus esse nec minus quam re vera est aut oportet.
Mendacium, itaq; est, Cum quis sciens & volens alias
fallit.

10. Hic valdè controversa oritur disceptatio: An
veritas semper sit preferenda? Et consequenter, An o-
mne mendacium sit vitiosum, ideoq; fugiendum? Qua ta-
men quæstiones sigillatim exponend⁹. Ad priorem
ut rite respondeatur; Notandum observationes ab Ethicis
inculcari solitæ: 1. Alia enim veritas ob conscienti-
am & per taciturnitatis illis preferri non debet; Utpotē
si in confessione clandestinum delictum ministro verbi à peccatore penitente
in secreto revelatum sit; id manifestare haud licet. Non quidem mentiri
oportet, dicendo illum nihil confessum, vel aliud quid comminiscendo; Sed
aperte profidendum: Non licet mihi per conscientiam talém confessionem
eliminare, Vigore Ordin: Eccles: fol: 71. b. Neq; id pius &
cordatus magistratus postulat. (Nota tamen; si pro-
ditionem aliqui contra patriam vel magistratum moli-

ansur, poterit id minister oblique suppresso nomine pœnitentis & confitentis, monere ut sibi magistratus caveat & prospiciat) 2. *Alia vera proferre licet*, Sed tūm demum cum id magistrat⁹ injungit; ut clandestina delicta aut conventiones clanculū sc. transactas⁹. 3. *Alia propagare fas est verū apud eos tantummodò quorum interesset*; Ut secreta domestica & que in alicuius familia aguntur. 4. *Alia deniq; indiscriminatum, absq; tamen garrulitatis vitio, e-buccinare vetitum non est*; *Utpotè ea quæ nullius communis vel existimationem ledunt*, ut nunc de eā veritate nihil dicatur, quam quis ratione officij in apricum proferre omnino tenetur; ut concionatores & Magistratus⁹.

II. Ad alteram quæstionem ut paucis accedamus; Notandum tritam esse mendacij distinctionem in officiosum, iocosum & perniciosum, à Lomb. Sententiarum Magistro introductam & passim frequentatam.; quam neq; nos planè improbamus⁹. Quartam tamen speciem non subticendam putamus mendacij scilicet nugatorij & vanitatis, quod neq; juvat neq; delectat, neq; alij quam proferenti nocet, sed ex merâ vanitate, & mentiendi consuetudine prodit. Conf: fascic; contr: Eth: sect. 2. memb. 7. q. 3.

12. Sed aīe aliquod istorum mendaciorum sine omni vitio esse possit & omnimodè approbandum satis ambigua est controversia. De Perniciose & nugatorio, mendacio, omnes consentiunt ista vitiosa esse adeoq; fugienda: Nec iocosum omnis vitij expers esse quisquam facilè afferere audeat; cum etiam de quovis ocioso verbo in die judicij ratio reddenda sit, dicente ipso Salvatore Matth: 12, v. 36. Nam si regeratur.; *Ociosum non esse quod delectat*. Respond: Dupliciter. 1. Ob-lega-

Ie stationem non esse probandam nisi & honesta sic. 2.
Quod non ædificat est ociosum: Sed mendacium joco-
sum nihil ædificat &c.

13. De officio mendacio prægnantiores offeruntur du-
bitandi rationes; adeò ut interdum (scilicet ubi id sa-
lus proximi postulat) non mentiri peccatum videatur.
Unde & hoc mendacijs genus non leves authores appro-
bant & à vitijs labore absolvunt: Qui tamen Exemplis ma-
gis quam rationibus aut regulis nituntur. Quibus quan-
tum tribuendum sit, paucis expendamus.

14. Tale autem pro mendacio offic: argumentum
extrui potest: Quod in sinitis non modo inventum sed et-
iam commendatum, immo pramissis etiam exornatum legitur; Id
peccatum esse non potest; Sed officio: mendacium &c. Ma-
jor prop: cum sit extra dubium; minor probari solet: 1.
Exemplo Obstetricum Ægyptiacarum; Quæ & menti-
ta dicuntur. Exod. 1, cap. & Quod Deus ijs bene fecerit &
domos adficeret. Sed respond: 1. Non fuisse prorsus
mentitas; Nam quod Hebreæ & feminæ vividiores fu-
erint, à veritate planè non abhorruit. 2. Deus ijsdem
benedixit & ædificavit eis domos quia timuerunt Deū,
uti habetur v. 20 & 21. nec non 17. cit. cap. 1. nihil i-
taq; facit locus iste pro mendacio. Placuit Deo quod con-
seruant masculos, & piæ fuerint: Mendacium autem ideo
non placuit. Psal. 5. v. 7.

15. Ob: 2. Exemplum MOSIS & ARONIS, qui Exod.
5. offerunt se velle cum Israëlitis itinere tridui in loca deserta
proficiisci ad sacrificandum; Cum tamen intentio erat populum
planè abducere. Respond: 1. Mendacium nullum
fuisse; nam ad sacrificandum etiam & colendum De-
um iverint; Sed quod omnia non revelaverint, & ali-
quid

quid ex veritate reticuerint, prudenter & cordatè, immò
piè ad mandatum divinum fecerunt. 2. Quinimò
DEo jubente, qui author est legis, ex illicito sit licitum.
Sic Abraham filium mactare ad mandatum Dei licitum
fuisset; quod alias abominandum. Et Israëlitis A-
gyptios spoliare, jubente Deo, turpè non fuit. Quam-
vis inde minimè sequatur, extra peculiare Dei manda-
tum, raptum vel furtum aliquod licitum esse; vel fur-
tum dari officium, quod honestum sit.

16. Ob. 3. Manifestum fuisse mendacium Iacobi Gen.
27. v. 19. Respond: 1. Si hoc exemplum mendacium
licitum facit, tum non modò officiosum; Sed & per-
niciosum licitum erit; (quod tamen absurdum) Quis
enim non videt hoc mendacium fratri Esavo pernicio-
sum fuisse? 2. Rectè ad hoc & similia piorum facta
dicitur, eos ab omni peccato immunes non fuisse.
Quanquam enim Deus permiserit eum hoc processu
benedictione potiri; vix tamen eundem simpliciter
approbavit; quod etiam Jacobum satis intellexisse ex
v. 12. patet. Nisi tamen ex πληροφορίᾳ matris v. 13.
concludendum sit, eandem peculiarem revelationem
habuisse. Et 3. veritate proflus non caruit, Quod Ia-
cobus se primogenitum Iaci dixerat, Mystice scilicet,
quamvis non simpliciter. Sed iustus itidem septies cœda; &
omnis homo mendax.

17- Ob: 4. Ad exemplum Israëlitarum Ægypto
egredientium, Exod. 11. & 12. jām antea responsum est;
nisi scilicet peculiari mandato Divino. Extra quod ab
alijs minimè imitandum. Deus enim justam labo-
rum mercedem ita pendi voluit. Idem quoq; 5. Ad
exemplum Jahelis Judic. 4. D. Chytr. ut Ofiand, innotū
refert

refert, responderet. Deum nescitum specialiter mandasse Chananaeos extirpare; & per Deborah vatem Sifaram in manum mulieris traditum iri patefactum erat.

18. Si obiectatur s. Simsonis exemplum amissae mentionis, judic: 16. Respond: id non magis probare, quam si quis ita argumentetur; Meretrices amandas esse; quia Simson id fecisse legitur. Secretum quidem clam habere honestum atque licitum fuit; Mentiri autem recte non, nisi ex araxi et ceteris, dici potese.

19. Ob: 6. Exemplum Samueli qui sacrificij causa se Bethlehemum venire simulavit, cum tamen ungendi Davidus gratia iherit: 1. Sam. 16. Respond: 1. Et hic præceptum divinum expressè præcessisse, v. 2 & 3. 2. Non mentitus est, nam & ad immolandum venit; & revesa etiam sacrificavit. Quod autem omnia qua peragenda erant non prospérarit, non minus recte quam prudenter fecit. Neq; enim ad id obstrictus fuerat.

20. Ad mendacia Davidis & Ionathan 1. Sam. 20 & 21. Si obj: 7. Resp. & eos homines scilicet, ideoq; ab omni peccato non immunes. Et præsertim ubi aliquid prater vel extra divinum mandatum commenti sunt, prudentiam & salutarem dissimilationem, si politice consideretur, videri fatendum. Sicuti etiam cum apud Achis Regem insaniam simulavit. At quis negare potest imbecillitatem & pussillanimitatem, ne dicam diffidentiam, hic aliquam se exseruisse. Quasi verò absq; ejusmodi simulatione, Deus eum liberare nescissem? Et si veritatem præsenti animo professus esset omnino pereundum fuisset? Deus sat novit vias eripendi suos. Ita cum David a Saule circum cinctus in deserto Moab, non simulatio, non prudentia, non officiosum

B men-

mendacium eundem servavit. Sed speciali providentia divinâ destituit Saul persequi Davidem. Idem etiam ad exemplum Michol Uxor Davidis & filiae Saulis, cap: 19. cod: 1. Sam. resp. Quod laudabilem fidem uxoris erga maritum, eiusdemque affectum commen- dat. In illico etiam licitum & honestum non facit.

21. Obj: 8. Husai 2 Sam. 16. & seq. Resp. 1. Verum hoc & similia facta quanquam charitatem sapient, prudentiamque redoleant, & longe minori ac leviori vicio contaminata sint, quam mendacia perniciosa; omni tamen novo carere vix dici possunt. 2. Multa etiam quæ Husai dixit verillima fuerunt, ut poterat; illius era quem elegit Deus Sc. Atq; ita de similibus idem esto, iudicium.

22. Ad Exemplum Elisei Syros deducentis. 4. Reg. 6. Si 9. Obj: Responsio facilis; Nihil enim mendacius est. Dixit se velle ostendere ipsi virum quem querebant: Non est hac via, neq; ista est civitas. inquit, sc: in qua inveniebitur agnoscetis eum. Sequimini me. Quid in hisce falsis? Etiam si illi cæcitate percussi, alium eum putarunt quam revera fuit, aliasque civitatem existimarent, atq; ita falsi sunt.

23. Est quod magis stringere videtur, 10. Exemplum ipsius Salvatoris Christi; Cujus actiones Christiani hominis sunt institutiones. Ipse autem præ se ferebat longius ire. Luc. 23. v. 28. Sed Respond: 1. Neq; hic ullum mendacium invenitur. Christus non dixit se longius velle ire; & tamen ibi subsistere constituit: at præ se ferebat ($\pi\gamma\sigma\epsilon\pi\sigma\epsilon\tau\omega$) longius ire: & procul dubio, nisi eum coegerissent dicentes, mane nobiscum &c. Ibi visibiliis non intrasset. Nihil igitur mendacij hic invenitur. 2. Et posito, quod in actionibus divinis & quæ à Christo, tanquam legis authore, prodierunt aliquid contra legem inveniretur, id tamen, ut supra dictum, nobis ideo temere imitandum non est. Veritatem itaq; diligamus.

Quoniamque, sive id jocose sive serio fia, veritatem cum proximo loquatur. Ephes. 4. v. 24.

24. Quanquam igitur minime diffiteamur, prot ut ex suprapositis constare potest, officiosum mendacium levius esse peccatum, quam cæteras mendacijs species, omnino tamen vitium non esse in animu inducere adhuc non possumus; 1. quod verbo Dei omne mendacium indiscriminatim damnetur. Exod. 20. v. 16. Levit. 19. Syrach. 7. v. 13 & 14. Adde c. 15. v. 8, cit. Psalm. 5. Prov. 6. 12 & 13. capp: Zachar. 8. Oleæ 4. Joh. 8 & cito. Ephes. 4. &c. Quæ testimonia tam sunt clara & manifesta, ut mendacium nullatenus ab omni vitio excusat possit. 2. Facit authoritas Augustini lib. de Mend. c. 14. Qui omnia mendacia etiam officiosissima 8:40 Praecepto alijsq; S. Scripturæ locis contraria atq; ita pœcata esse assentit. *Quod res semel mala semper talis fit.*

25. Addi potest 3. & has ratio. Quod pugnat euina institutione & fine loquelæ seu sermonis sine vitio adhiberi nequit: Sed omne mendacium pugnat &c. Intervum enim finem sermo datus est ut an i sensu ingenuè exponamus, non ut quenquam in errorem deducamus; Negat multum obstat instantia; quâ distinguitur inter finem ultimum & subordinatos; illum quidem unicum esse, hunc vero plures esse posse. Nam probari non potest sermonem homini ad fallendum & mentendum vel primario vel secundario datum esse: ideoq; nec ullatenus finis loquela esse potest mendacium neq; alioq; neq; subordinatis, nam ultimus est gloria Dei, interni edius 8:40 Praecepto, & Epist: ad Ephesi d. c. 4. exprimitur, ut unusquisq; veritatem loquatur cum proximo suo. i. e. ut coherende instituatur cōversatio, piè & honestè cohabitetur.

4. Alias autem rationes ex bonis authoribus, etiam pto.
phanis Scriptoribus, qui se plus quam claustra Erebi odisse professi eos
qui aliud ore loquentur, aliud corde reconditum habeant, &c. brevitas E.
nunc omittimus.

26. An verò ambiguitate etiam inter Inquendum
aliquando uti honestum sit? Resp. Dist: inter ambigu-
itatem ad fallendum aut ad docendum & delectandum compa-
ratam; Illa illicita est; hæc verò honesta, modò tempe-
stivè, adhiberi potest. Cur dissimilatia (sic enim legen-
dum) arrogantiā tollerabihor? Vid: fascic: controv. Eth.
Sect. 2. membr. 7. Quest. 6. Falsum enim dicere seu
mendacium loqui prohibitum quidem est: Omne au-
tem quod verum est effutare nusquam injungitur.; Sed
veritatem colere fas est.

27. An vir comus & humerus, ille sc̄a affabilitate, amicos
etiam interdum reprehendere possit? Dubitari potest. Qui
enim offendit, non est affabilis & humerus; Sed qui alios repre-
hendit, ille eos offendit E. Major est probatu facilis, ut e-
nim viri comis est alios oblectare; Cum superioribus mo-
deste & reverenter; cum equalibus amicè; cum inferiori-
bus blandè & graviter conversari; ita viri est inhumani
alios reprehendendo offendere. Minor etiam ex-
perientia confirmatur: Equis enim est qui reprehen-
siones & quo animo admittat; & non malit laudari
quam reprehendi ac vituperari.

28. Respondetur tamen 1. Distinguendo inter
offensionem qua ex malitia, invidia vel protervia delcen-
dit; & eam offensionem que ex pio & ordito Zelo, sincerâ
fide & honestatis amore prodit. Hinc Major prop. Sic
limitanda venit; Qui ex malitia vel inscitia &c alios re-
prehendit, &c. 2. Ad probationem respondetur vi-
rum bonum nontantum reverenter amicè & blandè ve-
rum

rum etiam libere & honeste conversari debere. 3. Re-
spondet etiam ad min: prop: eam non esse simpliciter
veram; Non enim tempus qui alios reprehendit eos-
dem statim offendit. Nam Parentes, docentes, Ma-
gistratus &c. Cum sibi concreditos officij ratione (ita
& amicus amicum propter vitia) reprehendunt non
offendunt sed potius delectant. Juxta illud Senec:
Verba blanda timebis non acerba. Ita & Pythagoras potius, inquit,
gaudendum redarguentibus quam assentariibus. Confer, Syrach.
c. 21. §. 17 &c. Nam offensio seu scandulum, ut Theo-
logi notant, aliud datum est, quod respectu offendentis
non semper in vizio est. 4. Neq; probatio firma est,
prout ex jà t. allatis patet. Et quinvis corrupta natu-
ra, imbecillitas & perversitas humana laudibus quam
reprehensione & correctione magis delectetur: Prudētia
tamē etia hæc, recte adhuc ita, magni facere yadet.
29. Unde pro affirmativa firmius argumentari
quis poterit: Quicquid honestas, utilitas, cardor &
veræ amicitiae leges mandant, id honeste fieri potest: At-
qui amicos interdum (peccantes scilicet & indecorum ali-
quid admissente) reprehendere, honestas, utilitas, cardor
&c mandat. E. Quinimo exemplo sanctorum idem eti-
am probari potest, ita Moses licet mansuetissimus suos
nonnunquam reprehendit; Prophetæ suis, etiam ipsis
regibus non pepercérunt. Et Salvator Christus, non tan-
tum modo Apostolos & Discipulos sibi charillosos, ve-
rum et iā parentes quoq; reprehendit. Quis igitur o-
mnem reprehensionem ab humanitate protulit alienā
statuet? conf. Exod. 31. §. 21. 2. Reg. 12. & 3. Reg. 21.
Luc. 2. v. 49. Joh. 2. §. 4 & 5. Luc. 24. §. 25 & 26. Galat.
c. 3. &c.
30. Affabilitas igitur (alias comitas seu humanitas & fa-

miliaritas dicta) haud male definitur *virtus homilitica*
quā in seriā conversatione & familiaritate, ea servatur mediocritas,
ut quantum honestas permittit nos faciles aut difficiles exhibeamus. Conf. th. 49. Ergast: vir: Quatenus autem affabilitas, familiaritas & hisce valde affinis amicitia virtutis
nomen mereatur, vid. fascic: contr: Eth. Sect. 2. memb.
7. q. II. quæ hic brevitatis causa non repetimus.

31. Tandem & de Urbanitate, qua circa jocos & sales re-
stet ac moderatè versari docet: Queritur An virtus merito di-
cenda sit? Negativa non paucis niti argumentis videtur. 1.
Virtus omnī homo capax est, prout iuperioribus dispp: &
liquoties probatum: Sed urbanitas omnes non sunt capaces.
Quosdam n. homines nullatenus jocari posse experientia
docet. E. Urbanitas non est virtus. 2. Quod omnibus &
omni loco non convenit id non est virtus. Nam virtus omnes homi-
nes ornat, nullumq; locum respuit, sed ubivis exerceri potest: Urbanitas
omnibus non convenit, quippe magnates non decet, n. e omnī
loco, Sc: in senatu, in curiā non decet. E. Urbanitas non
est virtus. 3. Actio quam S. Scriptura improbat vir uosa esse
non potest: Sed jocos Scriptura S. improbat. Eph. 5. v. 4. E.
Urbanitas non est virtus. 4. Virtus occupatur circa difficultate:
Sed jocari non est difficile. E.

32. Affirmativa nihilominus nos tueruntur fundame-
to in superioribus subindē posito: Ubi datur laudabilis me-
diocritas in actionibus humanis cum honestate & recta ratione
congruens, ibi & virtus locum habet: Sed in actionibus & verbis
jocosis laudabilis mediocritas cum honest: &c. datur, E. etiā
virtus quæ est Urbanitas. Major est perspicua & clara cum
virtus nihil sit aliud quam talis mediocritas, quod jam
pridem ostensum. Dari autem talē tum patabit, cum argumenta
in contrarium pro negativā allata, explosa & enodata fuerint. Atq; sic
min. prop. confirmabitur.

33. Ad primum igitur respond: Neg: min: seu obseq: omnes

**Omnis quippe homines urbanitas sunt capaces, licet non
et que: Nonnulli siquidem sales promptius spargunt &
jocos miscent. Vix autem ullus ita a natura affectus
iuvenerit, nisi & prava consuetudo accedat, quia vitium
est, ut nullum unquam jocolum edere possit si velit.
Ut iam de eo nihil dicimus quod responderi etiam soleat capaces esse omnes
homines urbanitas, si non active tamen passim, i.e. etiam si ipsi iocari nequeant,
possunt tamen alios honeste iocantes a quo animo audire & tolerare, ac
se quedammodo urbanitas capaces evadere.**

**34. In 2. arg: conceditur prius memb. majoris prop.
Sed denegatur quodammodo posterior; Virtus enim o-
mnibus quidem convenit hominibus; Sed una tamen &
eadem virtus quovis loco & que decenter non exercetur:
ita liberalitas fortitudo bellica &c. virtutes quidem sunt, at
ubivis ritè nos exerceantur. Non enim in nuptiali solennitate vel
sub media cōcione ferrum stringere decet &c. neq; in suggestu taciturnum esse.
Minor verò planè rejicitur.: Siquidem atiam ipsos Ma-
gnates, Reges & Principes non dedecet, debitā tamen cum
gravitate, jocos ejaculari. Nec nisi honestos ab alijs ulla-
tenus admittere. Quin etiam urgente magnâ necessitate in seriâ cō-
sultatione aliquid urbanum affectare profus non videtur absolum, sicut Menes-
tius Agrippa, sed iotiosa plebem apud Romanos falsa similitudine in ordinem redigere. Flor. lib. 1. c. 23.**

**35. Ad 3. Resp. disting: inter jocum liberalē qui libe-
rali homine non est indignus & tempestivē exhibitus
q; sv̄s decet ac ornat; & illiberalē atq; obscenū, q. Apostolo
di oxyrys rei usq; ad iusta dicitur, liberali homine tantoq;
magis Christiano indignus. Hic merito prohibitus est,
& impropriè urbanitas appellatur: Unde & cit. p. 4. c. 5.
Ephes. 5. Paulus notansq; addit, quæ non convenient rā &
levy noīra. Unde fallacia à dicto secundum quia ad dictum
simpliciter, vel etiam accidenti, satis dispalescit.**

**36. Quarto arguento satis fiet, breviter respondē-
do: Jocari quidem ei præfertim qui assuetus est, & joco-
lo pollet seu lepido ingenio facile esse; At jocari quando,
quar-**

quantum, quomodo, cum quibus oportet ac non aliter, difficultate omni prorsus non caret. Sed ut dici solet. Hoc opus hic labor est. Et hæ sunt præcipua controversia quæ circa homilicas virtutes in Ethicis tanquam in propria sede eventilanda occurunt.

37. *Nam aliæ quæstiones quæ à quibusdam hic infraintenduntur propriæ huc non pertinent: Utpotè cur profundioribus speculationibus dediti & accutati rerum contemplatores morosi videantur? Physica magis est. An morones in aulis magnatum adhibendi? In politicis commodius deciditur. Quia etiam à Theologis ad conscientiarum casus referri potest. An Comœdia & scenici ludi in bene constituta representatione decidere politices est., &c.*

38. *Coronidis loco notamus, 1. Vitia nationum obiectando, multò minus confessorum insimulatione honeste quemque non incari. Quod in his nulla honesta obiectatio, nedum utilitas. (Quinimo etiam si vita sine naturalia & sic immutabilis) Sæpius namq; inde rixæ & cædes oriuntur. 2o Adulationem esse morositate peiorum. Quod hæc sapè à virtutis abstracta & ad virtutem excitet; ideoq; simpliciter noxiam non videtur: illa verò contra-rio modo sese habet.*

COROLLAR. HISTOR.

I.

Gynæocratiam etiam laudatissimi ac fortissimi populi admisere, Ita in prima Monarchia Assyrijs Semiramis bello & pace clara præfuit. Thomiris Scytes bellicosissimus rex (Ut nunc Amazonum viragines & triumphatrices reginas taceamus). & ipse populus Dei ejusq; Dux Baruch iudeoræ fæmina parere nō recusarunt. Plura sunt recentiora exempla, Ungarie, Anglia, Scotia, Danie & Hispanie &c. Ut Patriam nostram dulcissimam sub Sceptro AUGUSTÆ VIRGINIS, quæ viros indole, ingenio & virtutibus superat, florere minime mirandum. Quod ut & porrò fiat totò peccore rovemus!

2. *Interfectio Sardanapalo, qui (sicuti & pater Ninias Semiramis filius) Sexum avic induens virtutes ac fortunam depositus; Prima Monarchia non sublata prorsus sed distracta est. Hinc postea Assyriorum & Medorum Regna numerantur; Quibus demum, deficienribus Babylonii sub Nabonassare, tertia Dynastia accessit. Una tamen & eadem mansit prima Monarchia usq; ad Cyrum primum Persarum Monarchum.*

3. *Copiosas olim factas populorum ex hac Boreali plaga egressiones atq; emigrations, tam constanter exortæ non minus quam patriæ historiæ attestatur, ut idipsum inficias ire temeritate non carere assi posse videatur;*

Eruditissimo & Politissimo Juveni-Viro,
Dn. GUTMUNDO LITHOVIO
optimarum artium cultori indefesso, amico & Patriota dilecto
de Virtutibus Homileticis publicè nocte quod disputanti.

Usus quid praestat, quid masculus indolis ardor,
Quidque valet magni vox operosa viri;
Festivo quondam monstravit carmine vates:
Emollit mores nec sinit esse feros.
Hinc te collaudo merito, Patriota colende,
Qui doctus praestas moribus egregijs.
Ingenio polles, LITHOVI, atque indole pulchra,
In studijs gaudes sedulus est tuis.
Constans te pietas ornat, Iva vis probitasque,
Laudibus extollit candor & ingenuus.
Artibus ingenuis porrò sic instrue mentem,
Moribus & famæ conciliato decus.
Ut fias tandem magnis virtutibus auctus
Clarus, & Patrij Gloria magna soli.

Honoris & amoris ergo apposuit
NICOLAUS NYCOP. Log. & Poës. Prof.
& P. T. Universitatis Rector.

Gutmundus Studiosus amat piabellam, colitque:
Non ferus est gladius: Lingua diserta viget.
Rerge bonis avibus studijs, insistere claris,
Donec clarus eris cum pietate tua.

PETRUS PETRI TORPENSIS
Facul. Phil. Adjunctus.

Virtutibus, doctrinâ & humanitate Politissimo juveni,

Dn. GUTMUNDO JACOBI
LITHOVIO Sudermanno, amico meo in paucis-
simis dilecto & fautori plurimùm honorando; ut in-
ter alias, virtutum homiliticarum studiosissimo,
ita de ijsdem perdoctè differenti:

INdex est animi sincera & candida lingva;

Quæq; cupita diu, reddit amica quies,

Navita de ventis; antennas, nautica narrat:

Hæc & cura ipsum nocte dieq; premit,

Virtuti vigilas; hæc te nec nocte relinquit!

Hanc igitur loqueris; est ea chara tibi.

Adstruis hicq; nihil, referas quin Docte LITHOVI

Factis: umbra alias virtus inanis erit,

Pieridumq; amor es; sunt viscera nota sophiæ:

Præmia nam rara hæc sedulitate refers.

Sic pleno cursu grassare ad Palladis arcem;

Mox redimite caput victor abibis ovans.

Hæc pauca stante pede, manu tamen ami-
cissimâ L. Mq; posui.

Richardus Rich. Rosinus
Norcop-OGothus.